

O surpriză foarte plăcută a venit din partea Petronelei Grigorescu (*Anna*) care, în special prin expresivitatea chipului, face din slujnică o prezentă mult mai pregnantă în spectacol decât este ea în piesă. Foarte abilă în a-și manageria gestica pe spații mici, Petronela își plasează personajul undeva la mijlocul distanței dintre idealismul stăpânilor și realismul crud al incendiatorilor, un personaj de legătură important ca ilustrare a trecerii dintr-un registru în altul, dintr-o lume în alta.

Fără Corul Pompierilor și fără aportul artistic al Adei Milea, spectacolul *Biedermann și incendiarii* ar fi fost sărac și lipsit de strălucire. E un personaj colectiv (șase personaje plus chitaristul) foarte bine legat, omniprezent, martor neputincios la întâmplări, definindu-se fie precum celebrul cor antic, fie, cum spuneam, ca o conștiință, ori ca un *alter ego* biedermannian. Octavian Jighirgiu, Catinca Tudose, Daniel Busuioc, Cosmin Maxim, Haruna Condurache și Dumitru Năstrușnicu cântă cu sens și har despre ce este și ce ar trebui să fie. Aparițiile corului, anunțate mereu de ridicarea chitaristului (Ciprian Bogonos), produc de fiecare dată deliciul publicului.

Căci, până la urmă, *Biedermann și incendiarii* rămâne un spectacol făcut să placă publicului larg.

Teatrul Național „Vasile Alecsandri” Iași – Biedermann și incendiarii de Max Frisch. Traducerea: Paul B. Marian și Suzi Hirsch. Adaptare scenică: Felix Alexa. Regie și lighting design: Felix Alexa. Scenografia: Alina Herescu. Căntece: Ada Milea. Cu: Teodor Corban (*Domnul Biedermann*), Călin Chirilă (*Schmitz*), Doina Deleanu (*Babette*), Constantin Pușcașu (*Eisenring*), Petronela Grigorescu (*Anna*), Daniel Busuioc (*Polițistul*). Corul Pompierilor: Octavian Jighirgiu, Catinca Tudose, Cosmin Maxim, Haruna Condurache, Dumitru Năstrușnicu, Ciprian Bogonos. Data premierei: 24 octombrie 2009.

„Quartet” sau despre adevărul în teatru...

După nesfârșite căutări ale unui sine pierdut, după spectacole mediocre, la limita dintre comercial și inutil, după ezitări repertoriale și deziluzii produse de nume grele ale regizorilor invitați, Teatrul Național Iași surprinde cu un spectacol de o sensibilitate remarcabilă, excelent construit, despre care, paradoxal, se credea că intră la capitolul „hai, treacă și asta!": *Quartet*, de Ronald Harwood, în regia mai puțin titratului Vitalie Lupașcu, însă cu o distribuție de actori ce provin dintr-o generație de aur a teatrului românesc: Sergiu Tudose, Violeta Popescu, Florin Mircea și Mihaela Arsenescu-Werner.

Ronald Harwood, cunoscut în special ca autor al scenariului celebrului film *Pianistul*, mărturisește că această piesă a fost inspirată dintr-un gest pe care marele Verdi îl făcea cu puțin timp înainte să moară: lăsa o clădire din Milano ca azil pentru bătrânii cântăreți de operă. „În fiecare an, de ziua lui Verdi, acești bătrâni dădeau o gală și cântau, era ceva îngrozitor, ceva foarte sensibil”. Harwood duce acțiunea în Anglia și ni-i prezintă pe cei patru soliști ce vor reface cvartetul „Rigoletto”, din opera lui Verdi.

Unul dintre atuurile majore ale piesei este forța cu care sunt conturate personajele, talentul incontestabil cu care dramaturgul reușește să așeze alături senilitatea senilității și pulsuniile profunde ale sufletului de artist, tristețea organică a bătrâneții și fondul de eternă copilărie, mofturile fostelor vedete și inocența suavă a nonagenarilor de astăzi, tumultul unui timp trecut, închiis prin cufere de gând și de recuzită, și prezentul acesta incert în care durerea de șold, marmelada și obsesiva

plecare la Karachi devin reperele de fiecare clipă ale acestor veterani ai artei. Chiar dacă asemănătoare din perspectiva finalului de destin, personajele sunt, în esența lor, fundamental diferite, individualități accentuate, personalități distincte, capabile, fiecare în parte, să configureze o lume.

În atmosfera aproape cehoviană de la început, când *Sissi*, *Regi* și *Wilf* par să aștepte ceva nedefinit, pe „moșia” unei cotidianități calme și resemnate, se însinuează, întocmai precum Serebriakov din *Unchiul Vanea*, *Jane Horton*, fosta soție a lui *Regi*, cea care va destabiliza întregul și, totodată, îl va armoniza, refăcând cvartetul. Totul se transformă într-o joacă serioasă, în care umorul cald ampretează duos furiile și revoluțiile copilărești ale actanților, în aceeași tandră formulă de tranzit între viață și neființă, trecut și prezent, amintirea iubirilor de altădată și sentimentul solidarității de acum. Totul se destramă, totul se țese, într-un fel de joc amplu și absurd despre condiția artei și a artistului, trecută prin sitele omenescului și tinzând mereu spre infinit.

Vitalie Lupașcu, așa cum mărturisește în caietul de sală, a construit spectacolul prin prisma unei replici pe care, la un moment dat, o dă *Wilf* și o preia apăsător *Regi*: „*Arta devine lipsită de sens dacă nu te face să visezi*”. Cu toate acestea, nu visul este supratema de spectacol. Personajele nu sunt deloc fatal resemnate, onirismul lor, constant tradus în ludic, are o finalitate bine determinată. Realul, chiar dacă decrepit, continuă să zvâcnească alert, aspect foarte bine subliniat de ritmul susținut al celor două ore de spectacol.

Mai degrabă decât despre vis, *Quartet* mi se pare un spectacol despre nemurire și, mai cu seamă, despre neuitare, despre modul în care arta generează viață, despre artă ca salvare, ca soluție, ca lumină pentru beznele ultime. Meritul lui Lupașcu constă, cred, tocmai în farmecul regiei discrete, lăsând să respire frumusețea cuvântului și, mai ales, jocul actoricesc.

O opțiune completată fericit de scenografia (Rodica Arghir) plasabilă într-o zodie a simplității și a bunului-gust. Din punct de vedere cromatic domină albul, în așa fel „orchestrat” încât nu semnifică uitare sau vid, ci, din contra, o anumită viziune pură asupra lumii, pe care numai credința în artă ți-o poate dicta. Câteva scaune de epocă, stative pentru partituri, un cufăr din care irupe trecutul... luminos, bustul lui Verdi veghind olimpiu – totul într-o notă de rafinament cald, ce umanizează scena și personajele.

În partea a doua, cromatica se amplifică prin scenele în care locatarii azilului se costumează. Nimic strident însă, căci spațiul sonor (ce prilej minunat de a-l redescoperi pe Verdi!) contextualizează subtil și firesc pasajele de teatru în teatru. Finalul amplifică dramatismul difuz al cvartetului: personajele se confundă cu actorii ce se joacă acum pe ei înșiși, teatrul iese din sine și devine realitate, timpul scenic și timpul de „afară”, cel adevărat, se contopesc. Fotografii de demult, proiectate pe pânzele vâlxurite ale prezentului, vorbesc simultan despre cât este de efemer totul și, paradoxal, despre cât este de etern totul, ca într-o sarabandică defilare de vârste, de vieți, de destine.

Așa cum spuneam ceva mai sus, filonul spectacolului *Quartet* rămâne prestația actoricească. Patru roluri gândite în cele mai mici detalii, cu personaje autentice, clar configurate, cu actori minunați care știu să sondeze în ei înșiși și să aducă la suprafață conținutul de sens și trăire. Patru tipuri diferite de rostire și de înțelegere a artei actorului și, totuși, atât de adânc armonizate, încât verbiajul pare o rețea de emoții, nu de cuvinte. **Sergiu Tudose**, făcând cu har un personaj (*Wilf*) seducător, în care copilul (pofa de hârjoană, ancorarea în ludic) se întâlnește cu bărbatul (semnele cultului pentru femeie, senzual până la vulgaritate jucată) și cu bătrânul (durerea de picior ținut bătrânește peste baston și masat la răstimpuri, nevoie de

Mihaela ARSENESCU WERNER, Florin MIRCEA

Sergiu TUDOSE, Violeta POPESCU

căldură – papucii de casă etc.). Wilf e sufletul cvartetului, Wilf îi extrage pe ceilalți din mlaștinile tristeților de tot felul, Wilf e grobianul, Wilf e artistul. Iar Sergiu Tudose se împarte în fiecare din aceste ipostaze cu o disponibilitate uluitoare.

Îl secundează, pe scenă ca și în viață, **Violeta Popescu** în *Sissi*. Câtă grație, câtă fragilitate, câtă forță de a face din bătrânețea solistei, din senilitatea acesteia pașaport pentru cea mai frumoasă inocență cu puțință! De o expresivitate tulburătoare, Violeta Popescu te lasă să vezi din interior personajul, să te așezi tu însuși în personaj, și abia apoi, alături de ea, de actriță, să urci către lumina înțeleșului.

În foarte plastic contrast cu *Wilf* este rigurosul, aparent excelent organizatul *Regi*, din care **Florin Mircea** face un rol puternic, complex – sub crusta involuntarului umor al personajului se ascunde ceva din freamătul căutării atât de specific artei, ori o noblețe tristă, lucidă și, totuși, dispusă a se minți pe sine.

Mihaela Werner, cu eleganța-i specifică actrițelor de mare clasă, cu rostirea ei specială, ușor apăsată și pregnantă pentru memoria auditivă a spectatorului, o aduce la viață pe *Jane*, fosta starletă, zidită în propriile-i frustrări și orgolii, scoțiorând mereu în ecourile trecutului pentru a-și procura de acolo fărâmele de sens și de fericire. Mihaela Werner subliniază printr-o pluralitate de mijloace actricești progresia personajului către umanism, către adevăr, către sine. E surprinzător fluxul de simpatie și solidaritate care, în timpul spectacolului, circulă dinspre public spre scenă, la fel cum neobișnuit pentru scena ieșeană este dialogul secund, cel din spatele replicii, comunicarea vibrantă dintre actori.

Quartet ar trebui să devină un spectacol de referință al Naționalului ieșean, un fel de dovadă vie că în dulcele târg teatrul nu se rezumă la porno-cultism și la comerț artistic, la superficiale și derizorii flirturi cu marea artă. Nu de alta, dar astfel de spectacole pot însemna cântecul de lebadă al unui teatru care, din păcate, se îndreaptă către cu totul și cu totul altceva.

Teatrul Național „Vasile Alecsandri” Iași – *Quartet* de Ronald Harwood, regia Vitalie Lupașcu, scenografia Rodica Arghir. Distribuție: Sergiu Tudose, Violeta Popescu, Mihaela Arsenescu Werner, Florin Mircea. Data premierei: 21 noiembrie 2009.